

Максим ВАСІН – Виконавчий директор громадської організації «Інститут релігійної свободи», магістр права *Аналіз зроблено спеціально для [Релігійно-інформаційної служби України](#)*
в рамках проекту "Моніторинг релігійної свободи в Україні" за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні

1. Законодавчі аспекти державно-конфесійних відносин

1.1. Нова редакція Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»

Законодавство України про свободу совісті та релігійні організації складається з Конституції України (стаття 35), [Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»](#) та багатьох галузевих актів, які регламентують діяльність релігійних організацій у різних сферах суспільного життя. Слід відзначити, що не заважаючи на те, що вказаний базовий Закон про свободу совісті був ухвалений парламентом у квітні 1991 року, з того часу певною мірою застарів та в багатьох своїх положеннях є декларативним, попри це даний Закон виконує свою функцію щодо забезпечення права людини на свободу совісті та віросповідання в Україні.

У 2009 році питання внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» певною мірою актуалізувалося. За для опрацювання його нової редакції Державний комітет України у справах національностей та релігій у квітні 2009 року створив Робочу групу, до якої запросив експертів, науковців, представників зацікавлених міністерств і відомств, а також Церков і релігійних організацій.

Варто відзначити, що питання про зміни до Закону здебільшого постало не через попит на них з боку релігійної спільноти, але у зв'язку з включенням цього питання до Орієнтовного плану законопроектних робіт на 2009 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2009 року № 185-р, та до Річної національної програми на 2009 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору, затвердженої указом Президента України від 7 серпня 2009 року №600/2009. Ще раніше схоже доручення знайшло відображення в Указі Президента України «Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи» від 20.01.2006 року № 39/2006.

Аналізуючи сучасну ситуацію можна дійти висновку, що питання внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» на даний момент є досить складним з огляду на політичні та конфесійні обставини. З одного боку існують певні протиріччя між основними конфесіями щодо окремих положень майбутнього закону, з іншого – спостерігається брак розуміння потреб релігійної свободи з боку переважної більшості українських політиків.

На рівні Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) з приводу зазначеного питання досягнуто консенсус, який полягає у тому, що керівники конфесій України запропонували керівництву держави спочатку опрацювати та ухвалити у якості закону концептуальні засади державно-конфесійних відносин в Україні, а вже після цього на підставі даної концепції вести роботу над текстом та ухвалювати нову редакцію Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації». Враховуючи позицію членів ВРЦіРО, Прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко доручила відповідальним міністерствам та відомствам опрацьовувати вказані законодавчі зміни лише за участі Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій.

Після цього питання розробки нової редакції Закону стало предметом розгляду Комісії з питань забезпечення реалізації прав релігійних організацій при Кабінеті Міністрів України, яка розглянула його на засіданні від 24 вересня 2009 року. За результатами обговорення даного питання Комісія ухвалила протокольне рішення про підготовку проекту Закону України щодо концептуальних засад державно-конфесійних відносин в Україні.

На підтримку такого законотворчого підходу за рішенням Секретаріату Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій від 06.10.2009 року Головуючий у ВРЦіРО, Головний рабин м.Києва та України Яків Дов Блайх 16 жовтня спрямував звернення до Президента України Віктора Ющенка та Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко, в яких представив позицію конфесій щодо вдосконалення законодавства України про свободу совісті та релігійні організації та закликав їх вилучити зі згаданих Орієнтовного плану законопроектних робіт на 2009 рік та з Плану заходів Україна-НАТО, затвердженого відповідно до Річної національної програми на 2009 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору, вимогу щодо необхідності розробки та ухвалення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» як його нової редакції, так і змін до окремих основоположних статей. Замість цього керівники конфесій запропонували зосередити увагу на опрацюванні та ухваленні у якості закону концептуальних засад державно-конфесійних відносин в Україні.

1.2. Законодавча діяльність у сфері забезпечення релігійної свободи

26 грудня 2008 року Верховна Рада України ухвалила [Закон України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» №835-VI](#)

. Згідно зі статтею 73 Закону релігійні організації були звільнені від конкурсів при передачі їм в оренду державного та комунального майна для забезпечення проведення богослужінь, релігійних обрядів та церемоній.

15 січня 2009 року Парламент ухвалив [Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо права релігійних організацій на постійне користування земельною ділянкою» №875-VI](#)

. Зазначеним правом релігійні організації користувались з 1991 року, однак втратили його з початку 2002 року – коли набула чинності нова редакція Земельного кодексу України. Проте даний Закон відновив право релігійних організацій на постійне користування земельними ділянками із земель

державної та комунальної власності “виключно для будівництва і обслуговування культових та інших будівель, необхідних для забезпечення їх діяльності”.

3 березня 2009 року у першому читанні народні депутати України схвалили проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості» ([реєстр. №2281-1](#)), автор – Т.Чорновіл).

31 березня 2009 року Верховна Рада України ухвалила у першому читанні проект Закону України «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо дотримання сповіді» ([реєстр №1308](#), автор – В.Марущенко). Проект пропонував доповнити частину першу статті 69 Кримінально-процесуального кодексу України положенням про те, що священнослужителі не можуть бути допитані в якості свідків з приводу відомостей, отриманих ними під час сповіді. Однак, як не дивно, 25 червня 2009 року цей законопроект Парламент відхилив під час розгляду у другому читанні, що викликало нерозуміння з боку представників релігійної спільноти.

3 червня 2009 року Парламент прийняв за основу (у першому читанні) проект Закону України «Про порядок організації і проведення мирних заходів» ([реєстр. №2450](#)), внесений Кабінетом Міністрів України. В статті 1 проекту Закону зазначено, що дія цього закону “не поширюється на ... релігійні обряди і церемонії у випадках, передбачених Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації»”. Такий підхід викликав занепокоєння у експертів та представників Церков, оскільки практика останніх тринадцяти років показала, що чинний Закон про свободу совісті у цьому аспекті дискримінує релігійні організації, порівняно з фізичними особами та об’єднаннями громадян (громадські організації, політичні партії, профспілки тощо), не відповідає статті 39 Конституції України, яка гарантує громадянам право на мирні зібрання.

10 червня 2009 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до статті 73 Закону України “Про Державний бюджет України на 2009 рік”» (законопроект за [реєстр. №4323](#), автор – Кабінет Міністрів України). Нововведення Закону полягали у тому, що сумлінні орендарі, у тому числі й релігійні організації, отримали можливість продовжувати строк дії договору оренди державного або комунального майна на період до двох років.

Варто зауважити, що станом на 1 жовтня 2009 року на розгляді у Верховній Раді України знаходяться наступні законопроекти з питань свободи віросповідання та державно-церковних відносин:

- «Про внесення змін до деяких законів України (щодо мораторію на приватизацію культових споруд)» ([реєстр. №3347](#), автор – О.Боднар). Законопроект очікує розгляду у першому читанні.

- «Про внесення змін до деяких законів України (щодо заснування релігійними організаціями навчальних закладів)» ([реєстр. №2729](#), автори – В.Стретович, О.Боднар, В.Марущенко, В.Малишев). Законопроект очікує розгляду у першому читанні.

- «Про порядок організації і проведення мирних заходів» ([реєстр. №2450](#) , автор – Кабінет Міністрів України). Законопроект ухвалено у першому читанні.
- «Про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" (щодо запобігання діяльності релігійних культів деструктивного типу та тоталітарних сект)» ([реєстр. №2419](#) , автор – Г.Москаль). Комітет з питань культури і духовності не підтримує цю законодавчу ініціативу. Законопроект очікує розгляду у першому читанні.
- «Про внесення змін до Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації"» ([реєстр. №1276](#) , автор – Р.Ткач). Законопроектом передбачається приведення у відповідність із вимогами Цивільного кодексу України часу набуття релігійною організацією статусу юридичної особи, розширюється перелік підстав для відмови релігійній організації у реєстрації її статуту (положення) та коло суб'єктів надання висновків, до яких орган, який здійснює реєстрацію, може звертатися. Однак, парламентський Комітет з питань культури та духовності не підтримує цю законодавчу ініціативу з огляду на те, що даний проект не усуває проблему подвійної реєстрації для релігійних організацій. Законопроект очікує розгляду у першому читанні.

2. Загальна характеристика державно-конфесійних відносини на центральному рівні

31 березня 2009 року Президент України Віктор Ющенко звернувся із щорічним посланням до Верховної Ради України, в якому наголосив на утворенні в Україні Єдиної Помісної Православної Церкви. В цей же день Віктор Ющенко вніс на розгляд парламенту проект нової редакції Конституції України ([реєстр. № 4290](#)), статтею 40 якої пропонувались зміни та доповнення до засадничих положень у сфері свободи совісті та віросповідання. Так, право на "свободу світогляду і віросповідання" визначене як право на свободу "думки, совісті і віросповідання". При цьому проект вводить доповнення щодо права кожного "змінювати переконання", а також "здобувати світську і релігійну освіту". Інші положення чинної статті 35 Конституції не зазнали суттєвих правок.

Слід відзначити, що протягом 2008–2009 року Президент України Віктор Ющенко не мав робочих зустрічей з Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій, проте окремо зустрічався з предстоятелями християнських Церков та брав участь у низки заходів релігійного характеру.

У зв'язку з цим за означений період найбільшого розвитку здобув державно-конфесійний діалог по лінії Уряд – ВРЦіРО, що у значній мірі пов'язано з регулярними зустрічами Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко з членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. Перша така зустріч, яка відбулась 11 квітня 2008 року, надала імпульсу для започаткування співпраці Церков і релігійних організацій з низкою центральних органів виконавчої влади України.

Друга зустріч Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко з членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, що відбулась 13 липня 2009 року, дала новий імпульс для розвитку державно-конфесійних відносин в Україні. За результатами цієї зустрічі було

видане окреме урядове доручення, яке охопило більшість складних питань, пов'язаних із відносинами держави та Церков і релігійних організацій. Відповідно до цього документу активізувалась робота профільних міністерств та відомств щодо вирішення практичних проблем суспільно-важливої діяльності релігійних організацій, що торкнулось також сфери нормативного забезпечення.

У День святкування 18-ї річниці незалежності України, 24 серпня 2009 року, керівництво Української держави та представники різних гілок влади разом із членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій взяли участь у Молитві за Україну та український народ, що відбулась в Софійському соборі Києва. У заході взяли участь Президент України Віктор Ющенко, Прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко, Голова Верховної Ради Володимир Литвин, міністри уряду, народні депутати України, представники міської влади, політичні та громадські діячі.

17 березня 2009 року Міністерство внутрішніх справ України порушило кримінальну справу відносно пастора церкви «Посольство Боже» Сандея Аделаджа за підозрою в шахрайстві, пов'язаного з діяльністю української компанії «King's Capital». 14 жовтня МВС заявило, що планує найближчим часом пред'явити Сандею Аделаджа звинувачення у справі про шахрайство цієї фінансової групи і ще одній кримінальній справі – про залучення шахрайським шляхом грошей громадян для бізнесу приватної особи.

У другій половині жовтня 2009 року члени релігійної організації «Посольство Боже» провели біля стін Кабінету Міністрів України та Міністерства внутрішніх справ України низку мітингів на захист свого пастора, заявивши про репресії органів влади України проти священнослужителів та переслідування за релігійною ознакою. У зв'язку з цим 22 жовтня голова Державного комітету України у справах національностей та релігій Юрій Решетников провів в Укрінформі брифінг для ЗМІ. Голова Комітету заявив, що проти Сандея Аделаджа порушено кримінальну справу, що абсолютно не стосується його релігійної діяльності, оскільки передбачає відповідальність за шахрайство, тому крапку в цьому процесі має поставити суд. При цьому Юрій Решетников підкреслив відсутність в Україні утисків релігійної свободи, що підтверджується розвитком релігійної мережі і всебічною діяльністю зокрема і релігійної організації «Посольство Боже».

3. Нормотворча діяльність центральних органів виконавчої влади у державно-конфесійному аспекті

18 лютого 2009 року розпорядженням №185-р Уряд затвердив Орієнтовний план законопроектних робіт на 2009 рік, відповідно до якого Державному комітету України у справах національностей та релігій доручено до листопада 2009 року підготувати та подати на розгляд Кабінету Міністрів України проект Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (нова редакція).

25 березня 2009 року Уряд ухвалив постанову №316, якою передбачено застосування чинних орендних ставок при обрахуванні плати за оренду державного майна у розмірі 45% від встановленого обсягу. Цією постановою Уряд врахував інтереси багатьох суб'єктів господарювання, в тому числі і релігійних організацій. Зазначена пільга має

діяти до 1 січня 2010 року.

22 квітня 2009 року Уряд шляхом внесення змін до постанови Кабінету Міністрів від 9 серпня 2001 року №1005 «Про використання культових споруд – визначних пам'яток архітектури, які не підлягають передачі у постійне користування релігійним організаціям» ухвалив рішення про надання у щоденне використання Патріархії УАПЦ Андріївської церкви Національного заповідника “Софія Київська” для проведення богослужінь. Трохи згодом, 10 червня 2009 року, Кабінет Міністрів вніс додаткові зміни до цієї постанови, які передбачали надання у щоденне використання Михайлівського собору – УПЦ КП та Успенського собору Києво-Печерської Лаври – УПЦ (у єдності з Московським Патріархатом).

10 червня Уряд також ухвалив розпорядження №619-р про передачу колишніх культових приміщень Римсько-католицької церкви, розташованих у м. Львові по вул. Винниченка, 30, у власність Львівській митрополії Римо-Католицької Церкви.

7 липня 2009 року Кабінет Міністрів України розпорядженні № 740-р затвердив план заходів щодо реалізації Концепції соціальної адаптації осіб, що відбули покарання у вигляді позбавлення волі, розрахованої до 2015 року. У цій діяльності поряд з громадськими та благодійними організаціями Уряд визначив значну роль Церков і релігійних організацій. Вони за згодою будуть залучені до удосконалення відповідної нормативно-правової та методичної бази, соціального супроводу та соціального патронажу звільнених з місць позбавлення волі осіб, запобігання злочинності.

Процес створення громадських дорадчих органів по співпраці з конфесіями при міністерствах та відомствах, який розпочався з утворення у жовтні 2008 року Громадської ради при Міністерстві освіти і науки України з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями, продовжився підписанням у грудні 2008 року Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій Угоди про співробітництво з Міністерством охорони здоров'я України та Меморандуму про співробітництво з Національною експертною комісією України з питань захисту суспільної моралі.

Як наслідок, у травні 2009 року на виконання згаданої угоди при Міністерстві охорони здоров'я України була створена Громадська рада з питань співпраці з Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій, серед основних завдань якої стало вироблення та представлення позиції Церков та релігійних організацій з питань діяльності Міністерства, у сфері охорони здоров'я та біоетики, виходячи з усвідомлення взаємної відповідальності за оздоровлення українського суспільства. 4 червня 2009 року за участі Міністра охорони здоров'я України Василя Князевича відбулось її установче засідання.

Двома місяцями раніше наказом Міністра оборони України затверджено Положення про Раду у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України як представницького межконфесійного консультативно-дорадчого органу. Членами Ради на даний момент є представники від наступних конфесій: Української Православної Церкви Київського Патріархату, Української Православної Церкви (в єдності з Московським Патріархатом), Української Автокефальної Православної Церкви,

Української Греко-Католицької Церкви, Римсько-католицької Церкви в Україні, Всеукраїнського Союзу об'єднань євангельських християн – баптистів та Духовного управління мусульман України.

15 квітня 2009 року за сприяння Державного комітету України у справах національностей та релігій представники трьох релігійних об'єднань мусульман України утворили Раду духовних управлінь і центрів мусульман України при Держкомнацрелігій.

У жовтні 2009 року в рамках реалізації положень Меморандуму про співробітництво з ВРЦіРО Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі утворила Науково-консультативну раду з питань релігії та національностей задля опрацювання проблемних питань, пов'язаних з необхідністю аналізу публікацій та інших матеріалів на предмет розпалювання релігійної чи національної ворожнечі, образи релігійних почуттів віруючих тощо.

Задля поглиблення співпраці у соціальній сфері та підвищення ефективності соціального служіння віруючих члени Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій на зустрічі з главою Уряду у липні 2009 року звернули увагу на доцільність утворення подібних громадських рад також при Міністерстві у справах сім'ї, молоді та спорту України, Міністерстві праці та соціальної політики України, Міністерстві закордонних справ України та при Державному комітеті телебачення і радіомовлення України.

24 вересня 2009 року відбулось перше засідання Комісії з питань забезпечення реалізації прав релігійних організацій при Кабінеті Міністрів України, яка була утворена як постійно діючий консультативно-дорадчий орган ще у червні 2008 року – після першої зустрічі глави Уряду з членами ВРЦіРО.

Уряд також розробив та 27 липня вніс до Парламенту [законопроект №5026](#) щодо звільнення від ПДВ операцій із ввезення у митному режимі імпорту Біблій релігійними організаціями.

Згідно урядового доручення Кабінет Міністрів України 5 серпня 2009 року на своєму засіданні ухвалив [постанову №811](#) щодо поліпшення порядку в'їзду в Україну священнослужителів з інших країн. Ухвалені зміни передбачають, що для іноземців та осіб без громадянства, які прибули в Україну в релігійних справах або для роботи в релігійних організаціях на території України і отримали візу типу «Р», реєстрація проводиться на період дії візи.

З метою утвердження духовних цінностей у суспільстві та сприяння діяльності релігійних організацій при Міністерстві у справах сім'ї, молоді та спорту України наказом №3050 від 28 серпня 2009 року створена Громадська рада з питань співпраці з релігійними організаціями.

Також Уряд 3 вересня 2009 року ухвалив [постанову №989](#), яка передбачає зниження ціни на природний газ для комунально-побутових потреб релігійних організацій до рівня цін, які діють для потреб населення. Відповідно до цього рішення 1 жовтня Національна

комісії регулювання електроенергетики України ухвалила [постанову №1129](#) про затвердження нових тарифів для релігійних організацій.

4. Заходи та спільні звернення представників Церков і релігійних організацій з представленням пропозицій для врахування в роботі органів державної влади України

Протягом 2009 року продовжувалась співпраця між органами кримінально-виконавчої системи України та релігійними організаціями в сфері задоволення релігійних потреб осіб, які відбувають покарання. Розвиткові цієї співпраці сприяє діяльність Української Міжконфесійної Християнської Місії «Духовна та благодійна опіка в місцях позбавлення волі», засновниками якої є 12 християнських конфесій України.

Так, 6 червня 2009 року у Києві відбулась Міжнародна конференція «Юридичний вимір в'язничного служіння», на якій було проаналізовано стан законодавства європейських країн для забезпечення гуманізації державної пенітенціарної політики в Україні. Співорганізаторами заходу виступили Українська Греко-Католицька Церква у співпраці з Державним департаментом України з питань виконання покарань, Міжнародною католицькою комісією в'язничної душпастирської опіки (ICCPSC) та Українська Міжконфесійна Християнська Місія «Духовна та благодійна опіка в місцях позбавлення волі».

13 липня 2009 року у ході зустрічі з Прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко члени Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій передали главі Уряду спільне звернення з приводу актуальних проблем державно-конфесійних відносин. Документ відзначає позитивні досягнення, які стали можливими завдяки розвитку діалогу між конфесіями та центральними органами виконавчої влади, а також порушує низку питань, що обумовлені потребою у створенні умов для ефективної суспільно-важливої діяльності релігійних організацій.

14 вересня 2009 року у Києві відбувся Круглий стіл «Екологія Життя» з нагоди святкування Дня Творця, який християни по всьому світі відмічають як день захисту природного довкілля. Організаторами заходу виступили Міністерство охорони навколишнього природного середовища України та Українська Греко-Католицька Церква у партнерстві з Державною екологічною академією післядипломної освіти та управління. Круглий стіл об'єднав представників влади, різних християнських Церков України, громадськості та наукових кіл навколо потреби пошуку нових ідей захисту навколишнього природного середовища, подолання свідомості суспільства масового споживання та формування у громадян високої екологічної та духовної культури.

14 жовтня 2009 року у сесійній залі Верховної Ради України відбулись парламентські слухання на тему «Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці», які організував Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин. З нагоди цього заходу члени Наради представників християнських Церков України оприлюднили спільне Звернення до Верховної Ради України щодо ситуації

українських трудових мігрантів, в якому висловили низку пропозицій відносно захисту прав українських мігрантів на законодавчому рівні.

Згідно з рішенням Секретаріату Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій 16 жовтня 2009 року черговий головуєчий у Раді, Головний рабин м. Києва та України Яків Дов Блайх спрямував звернення до Президента України та Прем'єр-міністра України, в яких представив позицію конфесій щодо вдосконалення законодавства України про свободу совісті та релігійні організації. У цих документах основний акцент зроблено на першочерговості розробки концептуальних засад державно-конфесійних відносин, а також представлено практичні пропозиції до законотворчого процесу.

5. Діяльність місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в сфері свободи совісті та віросповідання

Протягом 2009 року майже в усіх областях України продовжувався державно-церковний діалог, у тому числі в форматі регіональних рад Церков і релігійних організацій при обласних державних адміністраціях. Переважна більшість таких рад було утворено на виконання доручення Президента України від 8 липня 2005 року. Лише в кількох областях України (Дніпропетровська, Івано-Франківська, Кіровоградська та деякі інші) регіональні ради Церков і релігійних організацій відсутні, що в свою чергу не сприяє розвиткові системного та послідовного діалогу між владою та конфесіями в цих областях. Загалом регіональні ради церков і релігійних організацій сприяють гармонізації державно-церковних відносин та міжконфесійному діалогу на місцевому рівні.

Системних проблем з реєстрацією статутів релігійних громад на місцевому рівні у 2009 році не зафіксовано. Поряд з цим деякі складнощі виникали у реєстрації релігійних громад, які не мають значної кількості прихильників на тій чи іншій території, що у першу чергу пов'язано з надання місцевими посадовцями переваги своїм конфесійним уподобанням, замість застосування чинного законодавства України однаково по відношенню до усіх конфесій.

Після ухвалення Верховною Радою України Закону України № 875-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо права релігійних організацій на постійне користування земельною ділянкою» багато релігійних організацій на місцевому рівні розпочали процес зміни статусу користування земельною ділянкою, на яких розміщені об'єкти культового призначення, – з орендних відносин на постійне землекористування. На даний момент не зафіксовано відмов з боку органів місцевого самоврядування релігійним організаціям в переоформленні земельних ділянок, при цьому в окремих населених пунктах ухвалення відповідних рішень затягується. Слід зазначити, що цей процес майже тільки розпочався і реально проаналізувати це питання можна бути протягом наступного року.

Також мають місце факти приватизації та відчуження на місцевому рівні стороннім особам тих об'єктів колишнього культового призначення, з приводу яких вже кілька років йде мова про їх повернення історичним власникам згідно зобов'язань України перед Радою Європи. Як приклад, можна згадати свіжий факт відчуження з комунальної власності Києва на користь великої промислової корпорації приміщення Кінопанорами (колишня Купецька синагога) по вулиці Шота Руставелі, 19, що на сьогодні перейшло у

площину захисту прав віруючих у суді.

Окремим питанням наприкінці 2009 – початку 2010 року може постати питання реалізації постанови Кабінету Міністрів № 989 від 03.09.2009 року «Про ціни на природний газ для потреб релігійних організацій». Оскільки до цього часу не існувало порядку тарифікації та надання природного газу для потреб релігійних організацій за тарифами як у населення, то подекуди на місцевому рівні мають місце факти неоднозначного застосування цього рішення Уряду та відповідної постанови НКРЕ. Як приклад, розірвання в односторонньому порядку чинних договорів та припинення постачання природного газу релігійним організаціям для опалення культових споруд у Київській області з боку ВАТ «Київоблгаз». Однак об'єктивно це питання може бути проаналізовано лише за результатами проведення опалювального сезону, адже практика застосування згаданих нормативних актів на загальнодержавному рівні знаходиться лише на стадії вироблення та затвердження.

Висновки

Підсумовуючи, можна зробити висновок про те, що у 2009 році спостерігається значний поступ у сфері гармонізації державно-конфесійних відносин. Цьому сприяли як зустрічі глав Церков і релігійних організацій з Прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко, так і співпраця профільних міністерств та відомств з представниками конфесій по окремих напрямках суспільно-важливих завдань. Слід відзначити і загальну відкритість Уряду до діалогу з Церквами та релігійними організаціями, яка проявилась у практичних заходах та ухвалених рішеннях.

Верховна Рада у поточному році ухвалила низку важливих законопроектів, проте з боку законодавчого органу і надалі спостерігається брак розуміння потреб релігійної свободи, що у значній мірі пов'язано з відсутністю системного діалогу на рівні керівництва Парламенту та його депутатських фракцій.

При цьому органи місцевого самоврядування протягом 2009 року залишалися найбільш вразливою ланкою в системі влади в плані вибіркової та неоднозначної застосування законодавства про свободу совісті та релігійні організації в залежності від домінування тієї або іншої конфесії в регіоні. В цьому контексті важливе значення має розвиток діяльності регіональних міжконфесійних рад при місцевих державних адміністраціях, що могло б сприяти мінімізації наявних проблемних питань та гармонізації державно-конфесійного діалогу на місцевому рівні. *Інститут релігійної свободи, м.Київ*
www.irs.in.ua Джерело: [PICU](#)